

הילכתא

לדעת לחיות כהלכה

דבר העורך

מעשה נפלא!

בתאריך כט ניסן תש"פ פורסם מעשה נפלא, לחיזוק כבוד בית הכנסת, ונביאו ככתבו וכלשונו.

הרב י.ה. שליט"א תלמיד חכם מופלג ומוהל מומחה, תושב רמת בית שמש ג', מספר כשהוא נסער כולו, ביום חמישי האחרון עברתי ליד ארון הספרים שלי, ופתאום ללא הודעה מקודמת, אני חוטף 'עץ' (חבטה בלע"ז) ראש. לפני שהצלחתי להבין מהיכן זה הגיע, צונח לי ליד הרגליים ספר קודש שנותר פתוח על חלקו הפנימי.

המום מהסיטואציה, הסתכלתי לראות באיזה ספר מדובר, ולהפתעתי אני רואה שמדובר בספר המפורסם **ליקוטי מהר"ח** על השולחן ערוך. חשוב לי להדגיש, כי לא למדתי בספר הזה בשנים האחרונות כלל, הספר לא בלט החוצה ולא עמד בזווית שונה משאר הספרים, כמובן שהרמתי את הספר מיד, נישקתי אותו ומתון הרגל הסתכלתי במקום שנפתח, הרגשתי שאני מקבל 'עץ' נוסף.

ואלו המילים שהופיעו, בעמוד שנפתח בהלכות חזרת הש"ץ, "עין בספר **דרך משה** (ספר מוסר, לרבי משה ב"ר מאיר כהנא, הודפס בשנת תנט) שהאריך לבאר מה שמצינו ב**כתבי האריז"ל**, דעל ידי הדיבור שמדברים בבית הכנסת נעשה רח"ל דבר, ובזה פירש מאמר **חז"ל** (ב"ק דף ס:). דבר בעיר, אל יהלך יחידי בבית הכנסת, שמלאך המות מפקיד שם כליו, כלומר שכליו של מלאך המות הוא בית הכנסת, שבתבטא זה הורג בני אדם".

וכך כותב שם בדרך משה, "מכל דיבור שמדבר בבית הכנסת נברא מלאך המשיחית, ובזה תבין על מה עשה ה' ככה ושולח דבר בעולם, וביאר בכתבי האריז"ל ל אל תקרי דבר אלא דיבור, לפי שהיה מדבר בבית הכנסת. ונברא מלאכי חבלה וממיתין את האדם בשעת הדבר. כי על כל קטרגו שהשטן מקטרג, הקב"ה במידת רחמינו משתיק לו, אבל אם הוא מקטרג ואומר שישיראל אין להם יראה ומדברים בבית הכנסת, לזה אין להקב"ה חירוף כביכול, ומיד נותן הקב"ה למשחית לחבל העולם וזהו דבר רח"ל".

מסיים בעל המעשה: אני לא נותן מוסר לאחרים, ולא מתימר להבין חשבונות שמים, אך יש בציטוט האמור, בהירות מיוחדת לסיבה של התפרצות המגיפה!

בברכת התורה
עקיבא יוסף לוי

נושא הגיליון

'בדיקת קורונה בערב שבת'

סוף מעשה במחשבה תחלה

בדיקת קורונה: בתקופת הקורונה, כל אדם שיש לו תסמינים, ופעמים גם אדם ששוהה בבידוד כיון שהיה בקרבת חולה מאומת למשך רבע שעה וחושש שנדבק בגיף, או לחילופין חולה מאומת שרוצה לצאת ממסגר ועליו לבצע 2 בדיקות ולקבל עליהם תשובה שנמצא שלילי לנגיף, מזמין דרך קופת החולים שליח מיוחד עד לבית, או מגיע למוקד הבדיקות של קופת החולים, על מנת לקחת ממנו באמצעות מטוש דגימה של רוק, המבחנה עוברת למעבדת הקורונה שם בודקים האם החתם נשא של הנגיף בהווה, או שנמצא שלילי לנגיף כאשר לא נדבק או שכבר החלים.

גוט שאבעס: שאלה נפלאה העלה הג"ר **גמליאל רבינוביץ שליט"א מחבר ספר גם אני אודך**, האם מותר לבצע בדיקת קורונה ביום שישי, כאשר ישנו סיכוי גבוה שיגרם מכן חילול שבת במעבדה כאשר פיענוח הבדיקה תתבצע על ידי ישראל בעיצומו של יום השבת קודש, הכרוכה בכמה איסורים, כותב, צובע, הפעלת מכשירי חשמל ועוד. וכיון שבדרך כלל הבדיקות מפוענחות תוך 24 שעות, ואם מתאחר מפוענחת תוך 48 שעות מעת לקיחת המדגם, נמצא שפעמים רבות הבדיקה ביום שישי גורמת כמעט בוודאות לחילול שבת.

1. פיקוח נפש דוחה שבת

שאלת חכם: יש להקדים ששאלה זו המוטלת לפני **גדולי הפוסקים שליט"א** על כך המאזנים כבדת משקל וקשה מאוד להכריעה, והתחבטו בה רבות ומהם שלא הכריעו לאור חומרת השאלה, שכן מצד אחד קיים חשש גדול של פיקוח נפש, בפרט בימים האחרונים שהחולים קשה מתרבים מאוד, מאידך קיים חשש חמור של חילול שבת, ומאן יערב לן שהמצב המסוכן בו אנו שרויים מתיר חילול שבת. ותורף השאלה היא, האם נחשב שכבר עכשיו קיים 'פיקוח נפש' לפנינו המותר לחלל שבת. וידוע מה שביאר **החזון איש** (תשובות וכתבים סימן מח), שלא כל מה שיש בו תועלת לצרכי פיקוח נפש נחשב כפיקוח נפש, נשתי בו איסורי תורה, שאם כן נתיר לעבוד בשבת כדי שיתפרנסו בכבוד ולא ימותו מרעב, והדבר מסור להכרעת חכמי התורה לפי העניין אם הסכנה לפנינו, וצריך לשקול בכל מקרה לגופו במאזני צדק.

עוד התחבטו, האם יש כאן 'לפני עור', כי בכל מקרה מעבדות הקורונה פעילות בימים טרופים אלו 24/7 והבדיקה הספציפית

ברכת מזל טוב לידיד מכון הילכתא
הר"ר יצחק לייב ולר שליט"א
לרגל הולדת בנו בשעט"מ זה הקטן גדול
יהיה, יהי רצון שיזכו הוריו לרוות ממנו
רוב נחת דקדושה אמן

כיון שסברא זו שייכת במאכלות אסורות וכדומה ולא בפיקוח נפש כמבואר בגמ' (יומא דף פד:), ונפסק בשו"ע (סימן שכח), שאפילו על ספק רחוק יש פיקוח נפש מחללים את השבת, קל וחומר בגניף הקורונה שעובר מאדם לאדם במהירות שיא שדינו כפיקוח נפש, וגם מצד הנבדק מוטל עליו לרזז את תוצאות הבדיקה כדי להודיע לכל אלו ששהו בקרבתה על חובת הבידוד.

ולצערנו המציאות היא שהרבה מזלזלים בהוראות ולא הולכים עם מסיכות ומתקריבים יותר משיני מטר, וגורם שקצב ההדבקות עולה מיום ליום, נמצא שקיים סיכוי גבוה שיגרם להדבקות במהלך השבת, ולכן יש לעשות כל מה שניתן למנוע את המשך התפשטות הגניף.

וכפי שהיה שגור על לשונו של הג"ר שלמה זלמן אורבאך זצ"ל שלא יבוא אדם מני אלף לידי מיתת ישראל, ואין גבול לשיעור השתדלות האלחל נפשות, ואפילו אם רק מאלף בדיקות ימות יהודי אחד פחות מותר לבדוק הכל בשבת. **ובשמירת שבת ההלכה** לגבי דיני פיקוח נפש, כתב כאשר יש חשש למחלה מדבקת, ומותר במקרים מסוימים להוציא חולים להלסינם בשבת, ואם כן יתכן שלפי הסברא שלו גם בדיקת קורונה הוא כך שעל ידי הבדיקה אפשר לאתר אנשים שהיו בקרבת החולה שלא ידיקו אחרים, ולעצור את שרשרת ההדבקה.

ולדעת אחד מגדולי הוראה שליט"א (במענה לרבי הילכתא), במקום שיש צורך לבצע את הבדיקה מיד סמוך לשבת, יש להקל, ויש לוודא בכל מקרה לגופו שקיים צורך מוצדק לביצוע בדיקה מידית, וטעם ההיתר כי המציאות אינה מבוררת כלל, שמכשילו מכח הבדיקה בחילול שבת, כי הרבה פעמים הבדיקה מבוצעת אחרי מספר ימים ולא מגיע תשובות תוך 24 שעות, וגם אפשרי שהבדק יבצע את פענוח הבדיקה ביום שיש, ומותר מדין 'ספק לפני עור', כמו שמצינו במשנה (שביעית פרק ה' משנה ח') בית שמאי אומרים לא ימכור לו פרה חורשת בשביעית, ובית הלל מתירין מפני שהוא יכול לשחטה. ע"כ נוקט החזו"ר (שביעית סימן יב ס"ק ט), שיש להקל בספק לפני עור.

רק אם יש לו תסמינים: לדעת הג"ר שריאל רוזנברג שליט"א (במענה לרבי הילכתא), ואחד מחכמי הוראה שליט"א, יש לחלק בין הסיבות לבדיקה, אם סיבת הבדיקה היא מחמת תסמינים כגון קשיי נשימה, וקיים חוסר וודאות האם הוא חולה בקורונה או סתם דלקת ריאות, יבצע בדיקה גם בערב שבת, גם אם אין לו מחלות רקע, שמצב כזה שיש לו תסמינים הוא בגדר פיקוח נפש שמחללים עליה את השבת, שהידיעה חיונית ביותר ועלול לבוא לידי סכנת חיים, כמעשים שהיו שלפעמים תוך שעות ספורות המצב מדרדר מאוד, ואנשים הגיעו עד שערי מוות מחמת חוסר ידיעה, והרופאים לא ידעו איזה טיפול להעניק לחולה. וגם כדי להודיע לסובבים שיכנסו לבידוד שלא ידיקו אנשים נוספים. וכפי שהעיד המומחה **ד"ר משהול אהרן הי"ו** שיש חשיבות לערוך בדיקה כמה שיותר מהר בשביל שידע איזה טיפול לתת לו.

אך אם לנבדק אין תסמינים, וכל סיבת הבדיקה היא בגלל נוהל של משרד הבריאות, כגון שהיה בקרבת חולה מאומת למשך רבע שעה, במסוד למיודים או באוטובוס וכדומה, שגם הנבדק חזר לארץ מחו"ל, או אדם שחש בטוב ורק יש לו חשש בעלמא, אין להיבדק בערב שבת, שאין לו דין חולה לחלל עליו את השבת, וישהה בבידוד מוחלט עד אחרי שבת, ויבדק אחרי שבת, ולפעמים בדיקה מוקדמת מידי אינה יעילה, והיה מקרה שבבדיקה המיידית הראשונה התוצאה היתה שלילית, ורק בבדיקה שאחריה כעבור מספר ימים התוצאה היתה חיובית, כך שאין סיבה למחר. אמנם אדם שחייב בבידוד, ובפועל אינו יכול לשהות בבידוד מוחלט כמו חולה, שיעשה בדיקה בערב שבת.

רק קבוצת סיכון: לדעת בית הוראה לעניני רפואה בראשות הג"ר שמואל אליעזר שטרן שליט"א (במכתב מיוחד שפורסם מתאריך יום חמישי ג' תמוז תש"פ) אין לבצע בדיקות קורונה בערב שבת,

אינה מוסיפה חילול שבת, מאידך יתכן שאם לא יבדקו את שלו, יאבחנו במבחנה אחרת של חולה שיש בו סכנה, שומרת משום פיקוח נפש, נמצא שגרם לבדוק לחלל שבת שלא לצורך פיקוח נפש.

אין לנו 'מסורת' מהראשונים או מהאחרונים בדיני 'סכנת גניף הקורונה בשבת', ולכן הלהל למעשה ישאל את רבו, וכפי שירה לו ר' יעשה. [מענין לענין באותו ענין, היה מקרה שהזמינו בדיקת קורונה ביום שישי והובדק של מז"א הגיע לבצע את הבדיקה רק בביל שבת, והתעוררה אצלם שאלה האם דינו כפיקוח נפש לפנינו, ומותר לאשתף פעולה לפתוח את הפה לצורך הבדיקה, ולמסור את פרטי הנבדק, או שאין זה בכלל פיקוח נפש, שהסכנה אינה לפנינו, ואין היתר לשתף פעולה עם הבדוק].

2. גדולי הפוסקים שליט"א

חמדי יבדוק: ונאמרו בזה 4 שיטות בהוראות גדולי הפוסקים שליט"א, לדעת הג"ר יצחק זילברשטיין שליט"א (במענה לרבי הילכתא, וענין עוד ווי העמודים ניסן תש"פ), בכל הנבדקים החדשים, (למענה המאומת חולה בדיקה כדי לצאת מבידוד) מותר וצריך לבצע את הבדיקה בהקדם האפשרי גם ביום שישי, למרות שאין לו תסמינים ונכנס לבידוד עקב שהיה בקרבת חולה מאומת, שגם זה בכלל חשש 'פיקוח נפש' שיוכלו לשמור ולהניצל מן הגניף המסוכן. וכן הורה הג"ר **חיים יוסף דוד וויס שליט"א** (במכתב להג"ר ממליאל רבינוביץ), שאת שיש שותף שיכול לפענח את הבדיקה לפני שבת מותר, ולתחילה יבקש מהם שלא יעשו בשבת.

והוסיף על כך רופא חרדי ירא שמים, שגם לדעתו אין לדחות שום בדיקה כיוון שיש 'ריעותא' לפנינו, והמציאות מוכיחה על סבירות חולה בשבת עקב שהיה בקרבת חולה מאומת, ודחיית הבדיקה אחרי שבת, כאשר התוצאות יגיעו באמצע השבוע, עלול להרבות בדיקים חדשים, וככל שנוהט את הליך פיענוח הבדיקות, נוכל לצמצם את קצב ההדבקה, ועוד שאם ידחו את כל הבדיקות אחרי שבת, יגרם לחץ על המעבדות אחרי שבת, שלא יעמדו בעומס, וידחו בדיקות שיש בהם פיקוח נפש, עכ"ל.

טעם נוסף להיתר שאין בזה לפני עור לגבי צוות המעבדה, כתב הג"ר **חיים אלעזר שיינברגר שליט"א** על פי שכתב **המהר"ל דיסקין** (שו"ת קונטרס אחרון סימן קמד, והרחיב בז') שאדם אינו מחויב לוותר על שלו כאשר יגרם ממיילא לפני עור, ונוגע לגבי הפגנות בשבת, והליכה לכותל המערבי וקבר רחל בשבת, ועוד שהרי ישראל יכול לבצע את הבדיקה בהיתר ביום שישי לפני כניסת השבת, או במוצאי שבת, ומה שהחליט על דעת עצמו לחלל שבת אינו לפני עור, וכמו שומרת למסור מלאכה לגוי כאשר יכול לעשותו בערב שבת. וענין היסוד שמוזכר **בקהילות יעקב** (מסכת עבודה זרה) לגבי השימוש במלט המיוצר בקליית החורשות 'נשר', בחילול שבת רח"ל, עוד יש לצרף שיטת **הש"ך** שאין לפני עור במומר ועברין.

ועוד שמוטל על צוות המעבדה לעשות כל פעולה אפשרית לסייע בהפחתת ההדבקה, וכיון שהבדיקות מסייעים במניעת הידבקות בגניף המסוכן והקטלני שהפיל חללים הרבה, והרבה חולים הגיעו עד שערי מות, נמצא שעוסקים במצוה גדולה של הצלת נפשות שדוחה את השבת, וגם אם הבדיקה הספציפית אינה פיקוח נפש, הרי הבדוק אינו יודע להבחין בין הבדיקות שמוטל לפניו לבדיקה, איזה בדיקה כרוכה בסכנת חיים, ממילא הכל בכלל היתר של פיקוח נפש. ומצד מכניס את חבירו לאונס, יתכן ששומרת כאן לצורך פיקוח כדי שידע ללכת לבית הכנסת. (חלק מהסברות הופיעו בגיליון הקודם).

ומה שטענו האוסרים (מובא להלן) שמיטעו המצוי הוא בערך 5% ופחות מכך לא נחשב מיעוט המצוי, אך זה אינו

משיב כהלכה

ההגרלה השבוע על: 100 ₪ מזומן

שאלה: האם מותר לענות בשבת, לתוצאה של בדיקת קורונה, והאם חייבים לענות בשינוי?

הצד להתיר, לדעת הסוברים בגיליון הנוכחי, שבדיקת קורונה הוא בגדר 'פיקוח נפש' שמחללים עליו את השבת, מותר גם לענות לטלפון, ועדיף בשינוי אם אפשר. או דלמא כדעת הסוברים שאין כאן פיקוח נפש לפנינו, ואין מחללים עליו את השבת? התמונה המצו"ב הינה לפי הוראת הג"ר יצחק זילברשטיין שליט"א, מהגיליון הנפלא ווי העמודים (גיליון 79 ניסן תש"פ).

במדור זה מופיע שאלה שבועית בנושא הגיליון הבא, כל מי ששולח תשובה מובחרת על השאלה נכנס להגרלה! ההגרלה על דעת רבני המפעל. התשובות הנכונות ישלבו במידת האפשר בגיליון הקרוב. ניתן גם לענות בעילום שם, בלי להיכנס להגרלה.

נא להעביר את התשובות עד יום ראשון הקרוב בערב (תשובה שתגיע אחרי יום ראשון תכנס להגרלה הבאה). בצירוף פרטי המשיב (שם, טלפון, מקום לימוד), באחת מהאפשרויות הבאות:

1. בקו 'הילכתא' טלפון 02-5377085 שולוח 4
2. בעמדות 'נדרים פלוס' ו'קהילות', קופת 'הילכתא' גיליון 'עומק הפשט'
3. בחדר 'קול הלשון', ישיבת מיר ירושלים, תיבת 'הילכתא'
4. בקסם מספר 1532-6507823
5. במייל 5047867@gmail.com

הזוכה בהגרלת גיליון 271 על סך 100 ₪

הבחור החשוב כמר אליעזר הלטובסקי נ"ו

ישיבה קטנה מינסק קרלין ירושלים

מדור זה הוקדש השבוע לעילוי נשמת

האשה הצדקנית מרת מלכה יענטא בת ר' בנימין זאב ע"ה, נלב"ע כ"ג שבט, ת.נ.צ.ב.ה.

בית הוראה הילכתא

חולה מאומת

לצאת מבידוד: לגבי מה שנכתב בגיליון זה, הוסיף הג"ר מרדכי מלכא שליט"א (מכתב יום רביעי ט תמוז תש"פ), שכל ההיתר הוא רק לחולים חדשים בכדי לסלק את הסכנה של הדבקת אנשים נוספים, אבל חולה מאומת שהתרפא מהנגיף, ומבקש לבצע בדיקת קורונה כדי לצאת מבידוד אחרי שני תשובות שליליות, אין לעשות את הבדיקה בערב שבת שאין בזה היתר של פיקוח נפש. ומעשה שהיה בזוג שנדבקו בקורונה, והילדים לא נדבקו, וההורים היו מבודדים מהילדים, וכאשר רצו לצאת מבידוד אחרי ירידת החום וגמר התסמינים, היו צריכים שני בדיקות שליליות, והורה למעשה הג"ר יום טוב זנגר שליט"א שאסור לעשות בדיקה ביום שישי, כי אין בהם חשש פיקוח נפש שהרי הם בבידוד, ויצאה מהבידוד גם כאשר הוא בגדר 'מאפילה לאורה' אינה מתירה חילול שבת, וכל ההיתר שייך רק בחולים חדשים, למנוע את שרשרת ההדבקה.

עדכוני הלכה

שיעור נפלא ומיוחד

ניתן להאזין בקו מידע הילכתא 02-5377085 שולוח 1, לשיעור נפלא ומיוחד מפי הג"ר שמואל יוסף שטיצברג שליט"א מרבני קהילת גור בית שמש, בנושא 'בדיקת חום בכניסה לבתי חולים בשבת'. ניתן גם להשיג את המאמר הכתוב, במערכת 'הילכתא'.

בהקדמה לשיעור אומר הרב, שאלה זו לא מפסיקים לשאול אותה בשבועות האחרונים, וכפי הנראה לא תירד מסדר היום גם בחודשים הקרובים! אנחנו אומרים בתפילה של שבת וְשִׁמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשְּׁבֻעַת לַעֲשׂוֹת אֶת הַשְּׁבֻעַת לְדֹרֹתֵינוּ - המילה 'לדורותינו' יש בה הדגש מיוחד, שכולנו מתחייבים לשמור את השבת כמות שהיא ללא שינוי בכל דור ודור, גם בעידן טכנולוגיות מתקדמות, וסערות התקופה.

נושא הגיליון הבא:

'מענה לתוצאות המעבדה בשבת'

טלו חלק בזיכוי הרבים העצום, והשתתפו בהוצאות הגיליון הבא

הגיליון נועד לעזור את לב הלומדים, נא לא לסמוך על הדברים הלכה למעשה בלי לעיין במקורות

אפשרות להנצחה לע"נ, לרפ"ש, וכדומה.

ניתן לשלוח רעיונות ותיוקונים, הוספות והערות, להגדיל תורה ולהאדירה.

אפשר לתרום עבור הוצאת הגיליונות בעמדות הממוחשבות של 'נדרים פלוס' ו'קהילות' ברחבי הארץ, תחת המדור 'קופות נוספות' לפי החיפוש: 'עומק הפשט'.

הילכתא

לדעת לחיות כהלכה

גיליון שבועי עומק הפשט
שיעורים וימי עיון
בית הוראה טלפוני
בירורי הלכה אקטואליים
קו מידע הלכתי
חוברות הדרכה

מכון הילכתא 02-535-0-535

מענה אנושי בית הוראה מערכת הגיליון

קו מידע הלכתי

02-5377-085

ניתן להאזין לשיעורים, הודעות, עדכונים, רישום להגרלות, ועוד...

5047867@gmail.com לקבלת הגיליון במייל:

פקס: 02-6507823